

כיתה
ה'

מתעדים רגעים בסיכום תקופה/מחצית שנה

אחד האירועים המתקשרים עם ט"ו בשבט הוא חלוקת תעודות. התעודה יכולה להיות גורם היוצר מוטיבציה, רצון להתקדמות, השתפרות, שימור החיובי. ועלולה להיות מסמך מאכזב הממקם את הילד כחסר יכולות או חסר סיכוי.

דווקא החיבור הכרונולוגי של התעודות לחג האילנות, מזמן לנו מבט מעניין על התעודה. מצד אחד - הַזְרָעִים בְּדַמְעָה - בְּרִנָּה יִקְצְרוּ (תהילים קכ"ו, ה'). התעודה מהווה סיכום לתקופה שהייתה עד כה, למאמצי התלמיד והישגיו הלימודיים והחברתיים. על התלמיד לקחת אחריות על התמונה המשתקפת בתעודה, ולהכיר בו כמי שיצר אותה.

מאידך - הטבע מלמד אותנו שפעמים רבות יש צורך בסבלנות רבה בתהליך הצמיחה והפריחה. ידוע לכולם שיש שלב שהגרעין נרקב ומתוכו צומח העץ כולו. התעודה, גם אם היא כואבת ומאכזבת, יכולה להיות הזדמנות לצמיחה מחודשת וחיובית.

עלינו לנצל את ההזדמנות החינוכית הגלומה בתעודות, ולחוות עם התלמידים מודל ללקיחת אחריות, חשבון נפש וקבלה לעתיד.

יש בתעודה (ובפעילות המוצעת בהמשך) קומה ראשונה תיעוד חווייתי והעלאת זיכרונות. אנו ממליצים להוסיף על גבי זה קומה שניה - לימוד וקבלה לעתיד מתוך התיעוד.

הרמח"ל במסילת ישרים פרק ג' - בביאור חלקי הזהירות, מתאר את הדרך בה צריך לצעוד מי שרוצה לנתח את מעשיו ולהתקדם:

הנה הרוצה לפקח על עצמו, שתים הנה ההשקפות הצריכות לו. האחת, שיתבונן מהו הטוב האמתי שיבחר בו האדם והרע האמתי שינוס ממנו, והשנית, על המעשים אשר הוא עושה לראות אם הם מכלל הטוב או מכלל הרע. וזה בשעת מעשה ושלא בשעת מעשה. בשעת מעשה, שלא יעשה שום מעשה מבלי שישקול אותו במאזני זאת הידיעה, ושלא בשעת מעשה, שיעלה לפניו זיכרון כלל מעשיו וישקול אותם כמו כן במאזני המשקל הזה לראות מה יש בם מהרע ההוא ולטהר ממנו.

ודבר זה הודיעונו חכמינו זכרונם לברכה באמרם (ערובין י"ג, ב'): "נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו ואכא דאמרי ימשמש במעשיו". ותראה ששני הלשונות הם שתי אזהרות טובות ומועילות מאד, כי הנה הפשפש במעשים הוא לחקר על כלל המעשים ולהתבונן בו: הנמצא בהם מעשים אשר לא יעשו אשר אינם הולכים על פי מצוות ה' וחוקיו, כי כל אשר ימצא מאלה יבערם מן העולם, אך המשמוש הוא החקירה אפילו במעשים הטובים עצמם, לחקר ולראות היש בעניינם איזה פניה אשר לא טובה או איזה חלק שייצטרך להסירו ולבערו, והרי זה כמשמש בבגד לבחון הטוב וחזק הוא או חלש ובלוי, כן ימשמש במעשיו לבחון תכונתם בתכלית ההבחנה עד שיישאר דך ונקי.

לאחר התיעוד הבסיסי, חשוב לנתח עם התלמידים את אירועי המחצית הראשונה, וללמוד מתוך כך למחצית הבאה.

ניתן להיעזר בשפתו של הרמח"ל ולבחון יחד:

פשוט – מאלו מעשים אנחנו צריכים להימנע? אלו הרגלים אישיים או כיתתיים אנחנו צריכים לשנות?

משמוש – אלו דברים חיוביים עשינו עד כה וכיצד אנחנו משמרים אותם ומשבחים אותם?